

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií – Mezinárodní rozvojová studia

Zuzana BŘEHOVÁ

**VLIV CHOVÁNÍ TRADIČNÍ SPOLEČNOSTI NA ROZVOJOVÝ PROJEKT
O. S. MAENDELEO V TANZANII**

Seminární práce do předmětu Rozvojová antropologie

Olomouc 2013/2014

OBSAH:

1. Úvod.....	2
2. Role kulturní antropologie a zvyky společnosti	4
3. Projekt o. s. Maendeleo v Tanzanii.....	5
3.1. Tanzánci	5
3.2. Ekonomika země.....	5
3.3. Maendeleo a oblast působení, přírodní podmínky a jejich problematika	6
3.4. Maendeleo a rozvojová pomoc na venkově: Zemědělské mikropůjčky.....	7
3.5. „Překážky“ hladkého průběhu a implementace rozvojového projektu	8
3.6. Výzkum mezi farmáři, evaluace projektu	9
3.7. Jazyk a tlumočení, pozice překladatele	9
3.8. Znalosti a zkušenosti předků versus klimatické změny	10
3.9. Časoprostor v Tanzanii.....	11
4. Závěr	12
Zdroje:	13

Vliv chování tradiční společnosti na rozvojový projekt zemědělských mikropůjček o.s. Maendeleo v Tanzanii

1. Úvod

Během implementace rozvojového projektu v Tanzanii, který se zaměřuje na podporu drobných farmářů/zemědělců na venkově, lze pozorovat znaky tradiční společnosti, chování místních lidí, jejich tradice a zvyky. Přestože i tamní lidé v rurální oblasti již žijí v tzv. hybridních kulturách¹, je nutné počítat s jejich potřebami, které jsou od těch našich stále velmi odlišné a mají výrazný, přímý vliv na rozvojový projekt a jeho potenciální úspěšnost.

Práce se nejprve teoreticky zaměřuje na vnímání kultury v domorodých společnostech, diskutuje některé hlavní myšlenky významných antropologů či etnologů a kritiků modernizačního rozvoje, kteří se zaměřují právě na důležitost a roli kultury a tradic v rozvojovém diskurzu. Antropologové a kritici rozvoje, kteří se věnují teorii „post-rozvoje“², věří, že africké rozvojové země hospodářsky nerostou mimo jiné i proto, že se všichni lidé na světě nechovají racionálně a jako dlouhodobě uvažující ekonomický člověk „homo oeconomicus“, jak předpokládají mnozí autoři a zejména ekonomové³.

Bauer a Chytilová (2006) se věnují ve svém článku právě opomíjené heterogenitě lidí, důvodům nerůstu a chudobě Afriky. Mezi tyto důvody pomalého ekonomického růstu řadí poměrně klasicky tzv. vnitřní a vnější působící síly, které na úrovni jedince vysvětlují např. na specifickém chování a motivaci spořit průměrného Afričana. Externí síly by znamenaly, že na spoření nemá dostatek peněz v důsledku špatné kvality půdy, zatímco vnitřní síly by byly spíše o jeho chování a rozhodnutí,

¹ Hybridní kultury (v angličtině „hybrid cultures“) jsou dále vysvětleny v kapitole 2. - Role kulturní antropologie a zvyky společnosti.

² Z angličtiny „post-development“, rozvojová teorie kritizující západní společnosti a jejich modernizační rozvoj v chudých zemích.

³ Pojem se rozšířil během 19. století, ale s teorií racionálního člověka, který podle teorie myslí jen na maximalizaci zisků, zatímco minimalizuje svůj fyzický i lidský kapitál, jsou spojováni už myslitelé 18. století, jakými byli například David Ricardo nebo Adam Smith.

tudíž že spořit by mohl, ale dá raději přednost současné spotřebě. Autoři tedy mluví o opomíjení kritického faktoru pro vysvětlení rozvoje, kterým jsou specifické vzorce chování, jež jsou úzce spojeny s kulturou v dané oblasti. Mezi typické hodnoty afrického obyvatelstva řadí například centralizované a velké autority, zaměření se pouze na minulost a přítomnost, nikoliv na budoucnost, odmítnutí „tlaku času“ na vykonávání prací, sníženou ochotu pracovat apod. Velkou důležitost přikládají také obecně nízké míře vzdělanosti afrického obyvatelstva, tj. nízkým investicím do lidského kapitálu.

Ve třetí a čtvrté kapitole práce je přiblížen konkrétní projekt Zemědělské mikropůjčky české neziskové organizace Maendeleo. Zaměří se především na chování, tradice a zvyky, které se pro rozvojové pracovníky neziskové organizace jeví jako překážky v úspěchu jejich práce. Mezi tyto patří náboženství a rodinné vztahy, tradiční chování místních lidí, vnímání autorit/bílých Evropanů, reakce na technologie, pojetí času a znalostí předků v konfrontaci se změnami klimatu apod. Zde jsou zdrojem především osobní zkušenosti a pozorování při participaci na projektu v Tanzanii.

2. Role kulturní antropologie a zvyky společnosti

Na světě existuje nespočet kultur a společností, které se od sebe vzájemně liší. Benediktová ve své knize *Kulturní vzorce* (1999) poukazuje na chybu, které se mnohdy lidé dopouští, a to že posuzujeme jinou cizí kulturu podle té naší (tj. na základě západní civilizace), ve které jsme vyrůstali a která formovala život nám. Každá kultura má však odlišné znaky chování, zvyky i tradice, jinak se vytváří a jinak vyvíjí. Západní civilizace a z ní plynoucí (i když mylné) povědomí, že chování lidí je uniformní, univerzální a všude na světě stejné, také vytváří domněnky a předpoklady bělocha ze Západu jako jakéhosi „nadsamce“, který jediný posuzuje, co je a není správné či co je a není normální. Běloch je pak takto často automaticky i vnímán tzv. primitivními lidmi (většinou z rozvojových zemí), lidmi žijícími mimo tuto „primární kulturu“.

Autorka popisuje vztahy mezi kulturou a biologickými znaky a říká, že kultura není člověku vrozená, proto se přizpůsobujeme a dokladem jsou příklady z minulosti, kdy se lidé byli schopní adaptovat a přijmout tak zvyky jiné kultury. Děti (sirotci), které od raného dětství vyrůstaly mezi zvířaty, přijaly všechny zvířecí rysy smečky, ve které bez přítomnosti lidí vyrůstaly a vytvářely si chování. Kultura není dědičná, ale formovaná výchovou. Důležité tedy nakonec je, abychom byli schopní adaptace, ať už na jinou kulturu nebo na měnící se dosavadní kulturu. Vývoj lidské inteligence má původ právě v postupné adaptaci, kdy se jedinec nespolehá pouze na své biologické předpoklady. (Benediktová, 1999)

Dnes jsou nejčastější tzv. hybridní kultury, které byly poprvé zmíněny v souvislosti s kmeny v Latinské Americe, jež vykazovaly znaky Španělů, Afričanů i domorodců, tedy přijaly některé zvyky cizí společnosti/kultury za své vlastní. V dnešní době globalizace se předpokládá, že už prakticky ani nenajdeme takovou tradiční společnost, která by byla nedotčená civilizací nebo jinou kulturou a modernizačními změnami. Původně zcela tradiční populace používají například moderní technologie, jakými jsou internet či mobilní telefony, mění styl oblékání (z tradičních rouch a šátků na „klasické“ triko a kalhoty) nebo čtou „západní“ knihy, zatímco stále žijí „uprostřed pralesa“, zkrátka mimo hlavní proud civilizace. (Canclini, 2005)

3. Projekt o. s. Maendeleo v Tanzanii

Nezisková organizace Maendeleo poskytuje rozvojovou pomoc v Tanzanii. V podkapitolách 3.1. Tanzánci a 3.2. Ekonomika země je tato země obecně charakterizována, další kapitoly se zaměřují pouze na oblast, kde Maendeleo působí a na témata, které jsou v souvislosti s jeho činností pro tuto práci relevantní.

3.1. Tanzánci

V zemi žije bezmála 48 milionů lidí, z nichž je 98 % Afričanů, většina bantuského etnika, které je dále tvořeno více než 130 kmeny. Hlavním dorozumívajícím a oficiálním jazykem je vcelku homogenní svahilština. Podle C.I.A. – The World Factbook (c2014) je v zemi přibližně 30 % křesťanů, 35 % muslimů a kolem 35 % tradičních náboženství (animisté). Vláda uvádí odlišné poměry náboženství obyvatelstva, odhaduje, že v zemi převažují muslimové. Tento statistický rozdíl je dán především různými odhady a nedostatkem zdrojů ze sčítání a evidování obyvatel. Jiné je to s ostrovem Zanzibar, kde se všechny zdroje shodují, že zde žije přibližně 95 % muslimského obyvatelstva, což je dáno jeho na vnitrozemské Tanzanii nezávislou historií, kdy tam první obyvatelé přišli z Blízkého Východu.

V zemi nicméně panuje mezi křesťany, muslimy i kmeny vyznávajícími tradiční náboženství klid a obecně nedochází k nepokojům. Tuto dnešní poklidnou situaci mají z velké části na svědomí socialistické politiky (též známé jako politiky Ujamaa) prvního prezidenta Tanzanie – Juliu Nyerere, jenž za své vlády zavedl nucenou kolektivizaci pod teorií „afrického socialismu“, kterou doplnil také nuceným stěhováním a záměrným „promícháváním“ obyvatel mezi kmeny. Následkem toho tradiční kmenové struktury ztratily na svém vlivu, protože právě hlavní kmenoví vůdci (mající největší „moc“) byli mnohdy přestěhováni mimo svůj kmen. (The World Bank, 2012) Obyvatelé Tanzanie se tak cítí primárně jako Tanzánci - jako jeden národ – a až druhotně náleží ke svým kmenům.

3.2. Ekonomika země

Tanzanie sice dlouhodobě zůstává jednou z nejchudších a nejméně urbanizovaných zemí světa (urbanizace 25 %), ale v posledním desetiletí stabilně

a poměrně významně roste - vykazuje roční růst HDP kolem 6-7 %. Hlavním sektorem tanzanské ekonomiky je stále zemědělství, kde jsou zaměstnány zhruba čtyři pětiny všech obyvatel v produktivním věku. (The World Bank, 2012)

3.3. Maendeleo a oblast působení, přírodní podmínky a jejich problematika

Organizace Maendeleo působí ve vnitrozemí, na jihozápadě země v regionu Mbeya (se stejnojmenným hlavním městem), současně ve třech vesnicích okrsku Utengule/Usangu. Okrsek se nachází na poměrně suché planině Sangu (zejména v období sucha), ve výšce přibližně 1 000 m. n. m. Pláně Sangu jsou ze dvou světových stran obklopeny Jižní Vysočinou, kde pramení všechny protékající řeky.

Územím protékají dvě řeky, kterými jsou větší Mswiswi (využívaná k zavlažování zemědělských polí místních obyvatel) a druhá, mnohem méně významná řeka Merengesa, která v období sucha bohužel kompletně vysychá. V oblasti není žádná stojatá vodní plocha, která by nevysychala. Klimatické podmínky v Utengule/Usangu jsou tvrdé nejen pro místní zemědělce. Střídá se zde období sucha s obdobím dešťů. Období dešťů by mělo trvat přibližně od konce listopadu do konce dubna, nicméně v posledních letech se kvůli klimatickým změnám poměrně hodně zkracuje a trvá přibližně od poloviny-konce prosince do konce března-poloviny dubna. Denní teploty jsou kolem 30°C v průběhu celého roku. (Schlossarek, 2011) Tato oblast, potažmo celá Tanzanie, která je chudou agrární zemí, je extrémně závislá na klimatických podmínkách, respektive srážkách, na které se v posledních letech dá jen málo spolehnout. Kromě dlouhodobých změn klimatu, počet obyvatel v absolutních číslech pořád roste, což také znamená, že ubývá orné půdy v přepočtu na jednoho obyvatele. To je problém, s kterým se Tanzanie bude do budoucna bezpochyby potýkat. Bude potřeba zavedení nových politik, intenzifikace, výrazné modernizace a nových technologií v zemědělství, ale také investicí a podpory i jiných sektorů ekonomiky.⁴ (Drechsler, 2011)

⁴ Tedy podpora sektorů jako průmysl – zejména pak zpracovatelský a služby.

3.4. Maendeleo a rozvojová pomoc na venkově: Zemědělské mikropůjčky

Maendeleo se zaměřuje na poskytování rozvojové pomoci prostřednictvím mikropůjček, prozatím pouze zemědělských. Pomáhá drobným, chudým farmářům na tanzanském venkově, kteří primárně (jako hlavní plodinu) pěstují rýži. Tito farmáři nemají dostatek finančních prostředků na to, aby mohli efektivně a včas obdělat svá pole. Zpoždování zemědělských prací pro ně znamená nižší úrodu a nižší výnosy z půdy. Je jim proto poskytnutá malá půjčka před začátkem období dešťů, kdy začínají veškeré práce na poli. Půjčka jim má pomoci zvýšit úrodu tak, že jim umožní právě okamžitou a kompletní investici na plochu jednoho akru, a to hlavně pooráním pole (pronájem býků a pluhu), najmutím pomocných pracovníků na urychlení některých prací na poli (plevelení, sklizení) a samozřejmě nakoupením a použitím hnojiv. Mimo to jim rozpočet půjčky umožňuje i nákup suchu odolnějších a vhodnějších semen pro pěstování na pláních Sangu. (Maendeleo, c2012)

Podporována je vždy skupina osmi farmářů na dva roky (půjčku splácí nadvakrát, vždy až po sezóně), s výjimkou prvního pilotního projektu, kdy bylo zapojeno pouze šest zemědělců. V současnosti je celkem zapojeno již čtyřicet rodin. Organizace nevybírám do projektu výhradně pouze ženy nebo pouze muže, nechává výběr na doporučení skupin, které vznikají metodou tzv. sněhové koule.⁵ Maendeleo pouze dbá na to, aby partneři (manželé/manželky) vybraných osob o zapojení do projektu mikropůjček věděli a aby spolu s nimi podepsali smlouvu. Tak se podílí na zodpovědnosti k projektu všichni, přestože půjčka je poskytnuta prvotně skupině a poté po rozpočítání jedné konkrétní osobě. Zemědělský plán je s každou novou započatou skupinou vytvářen znovu a společně se zemědělským referentem pro daný okrsek.

⁵ Metoda sněhové koule (též technika či strategie nabalování sněhové koule; anglicky „snowballing“) v tomto případě znamená, že je vybrán nejlepší farmář skupiny, která právě ukončila dvouletý projekt a vybere si druhého člena nové skupiny. Tito dva členové společně vyberou třetího, tři vyberou čtvrtého až do té doby, než se vytvoří finální skupina.

3.5. „Překážky“ hladkého průběhu a implementace rozvojového projektu

Ze zkušeností a dlouhodobého pozorování místních lidí českými členy sdružení lze ukázat, jak tradiční chování tamních obyvatel, potažmo farmářů, z pohledu Evropana (tedy člověka pocházejícího z jiné, západní kultury) ovlivňuje rozvojový projekt mikropůjček. Při realizaci projektu se některé znaky kultury populace jeví jako „překážky“ bezproblémové či rychlejší implementace, mezi tyto například patří jazyk a překladatel, náboženství, rodinné vztahy, předpojatost vůči autoritám/bílým Evropanům, reakce na nové technologie, různé pojetí času, zvyků a zkušeností předků v konfrontaci se změnami klimatu a mnohé další.

Tradiční chování lidí a odlišná kultura, než na jakou jsme my (Evropané či lidé ze Západu obecně) zvyklí, by měla být rozvojovými pracovníky principiálně pochopena a při implementaci projektu bychom na ni měli brát ohled. Podle Benediktové (1999) je třeba vnímat kulturní rysy společnosti jako souvislý celek (soubor všech podmínek), tedy ne pouze na základě historie, ale vnímat jeho dynamičnost, abychom neměli jen zkrácený obraz a mohli jej pochopit. Tuto myšlenku doplňuje Sirolli (2012), který říká, že nejdříve bychom měli mlčet a místní nejprve vyslechnout a teprve poté jsme schopni poznat a odhadnout, s kým pracujeme, co je a naopak není potřeba a jaký projekt (pokud vůbec nějaký) je v dané oblasti pro dané osoby vhodný. (Sirolli, 2012)

Maendeleo se snaží vycházet z potřeb místních, snaží se naslouchat a být především jedněmi z nich. Některá chování společnosti zpomalují úspěšnost projektu, místní často odpovídají na dotazy tak, jak si myslí, že to tazatel chce slyšet. Nejsou sto pochopit, že dotazy na neúspěchy projektu jsou pokládány proto, aby mohl být projekt na základě výpovědí vylepšen a přizpůsoben jejich potřebám, nikoliv zrušen. Proto se i lidé z organizace musí neustále učit jednotlivé rysy místní kultury, snaží se zapadnout mezi obyvatele a být jim blíž, aby byli schopní úsudku a předpokladu, co zdejší lidé opravdu chtějí a potřebují. Organizaci přesto v tomto směru čeká ještě dlouhá cesta a nové výzvy.

3.6. Výzkum mezi farmáři, evaluace projektu

Murphy (1989) označuje kulturu za „systém očekávání“, čímž naznačuje, že kultura je spíše to, jak ji vnímáme, než to, co vlastně ve skutečnosti je. Své chování měníme v průběhu života v závislosti na reakcích ostatních, které předem očekáváme. Neustále tak kalkulujeme strategie jak se zachováme a v zápětí už domýšlíme reakce druhých a vymýšlíme další strategii tak, aby nám to přineslo co nejvíce „ovoce“.

Toto očekávání a odhadování, co by lidé z organizace chtěli slyšet funguje ve společnosti na venkově naprosto přesně. Místní lidé se ať už vědomě nebo podvědomě bojí, že pokud řeknou nahlas slabiny projektu, případně pokud řeknou, co jim nevyhovuje, že se systém mikropůjček zastaví a přístup k velmi výhodným půjčkám, které jim mají pomoci nastartovat jejich rozvoj, bude zase vzdálen.⁶ Při dotazování na majetek se také snaží některé skutečnosti záměrně zatajovat, aby se udělali „chudší“, tedy podle jejich domýšlení těmi, kdo se hodí do projektu mikropůjček.

Evaluace projektu se kvůli výše popsanému velmi ztěžuje a Maendeleo se tak musí neustále snažit dopátrat pravdy a nastavovat projekt a hodnocení tak, aby se lhaní nevyplatilo (např. anonymitou výpovědí). Organizace nemá zájem o vychovávání a změny kultury tím, že bude lidem nabízet výhody zdarma, chce podporovat lidi pracovité, ochotné spolupracovat a upřímné. Chudoba tedy není jediným kritériem, jak farmáři mohou být zapojeni do projektu.

3.7. Jazyk a tlumočení, pozice překladatele

Podle autora Murphyho (1989) je jazyk klíčovým životním prostředkem, přes který probíhá sociální interakce a výměna znalostí a hodnot, které tak můžeme předat i dalším generacím. Jazyk o nás vypovídá mnohé, dovoluje vyjádření abstraktního myšlení a vysvětluje symboly.

Svahilština je krásný jazyk, pro Evropany téměř nepodobný žádnému dalšímu, s kterým se běžně setkávají. I v Tanzanii je pro rozvojové pracovníky, chtějí-li

⁶ Půjčky od místních lichvářů jsou obrovsky nevhodné a nevhodně nastavené, s úrokem běžně kolem 300 % a v mnohých případech pro dlužníka naprosto destruktivní.

kooperovat s místními, jazyk opravdu velmi důležitý. Členové Maendelea, kteří do Tanzanie jezdí, svahilsky částečně umí, nicméně k cíleným strukturovaným rozhovorům je nutný překladatel. Pokud Evropan promluví svahilsky, je velmi jasně vidět, jaký to na místní obyvatele udělá dojem a umožní to prolomit ledy a informace nabudou vyšší hodnoty. Nedostatečná znalost jazyka je tedy zcela jistě jednou ze stěžejních bariér k úspěšnosti projektu a je nezbytné, aby členové Maendelea zlepšili jeho znalost. Lidé na venkově (až na výjimky potvrzující pravidlo) anglicky neumí, přestože je to úřední jazyk.

Maendeleo si platí místního překladatele z jedné z vesnic, který umí anglicky velmi dobře, ale zároveň je starostou vesnice. Práce s tlumočnickem je mnohem pomalejší a náročnější a hlavně neumožňuje plně řídit průběh konverzace a přesně formulovat myšlenky. Tlumočnick pravděpodobně nezáměrně některé věci zjednodušuje, jiné zobecňuje nebo sám jinak chápe. Podstatným negativním efektem překladatele je také to, jak jeho a takovou lehce neosobní diskuzi vnímají místní lidé. V případě tlumočnicka-starosty se tento efekt ještě více zesiluje.

3.8. Znalosti a zkušenosti předků versus klimatické změny

Role kultury je nejen normativní, zároveň je i souhrnem vědění, všech zkušeností a znalostí, přesvědčení a návodů jak přežít. Kulturní symboly a sociální chování jsou nashromážděny za historii společnosti, ať už z jejich vlastní nebo byly adaptovány z jiné kultury. Patří sem například způsoby léčení nemocí, léčitelství nebo věštění, způsoby využívání energie, to, jak lidé vnímají smysl a cíl života. (Murphy, 1989)

V okrsku Utengule/Usangu problémy představuje onemocnění HIV/AIDS, kdy někteří lidé bytostně nevěří moderní medicíně a lékům a raději nemoc léčí u místních šamanů. Takové případy většinou skončí tragicky. HIV pozitivní je také jeden z našich farmářů a protože byl dlouho v nemocnici, představuje špatná zdravotní situace ohrožení projektu – neschopnost splacení půjčky v důsledku nemoci.

Znalost a zkušenosti předků se negativně projevuje i v zemědělství. Většina obyvatel se živí drobným farmařením. Z generace na generaci si v rodinách předávají způsoby a postupy obhospodařování pole, včetně druhů použitých semen a pracovních postupů. Někteří stále nepoužívají hnojiva (ani chemická, ani přírodní)

ani vhodnější a odolnější odrůdy plodin, přestože u ostatních lidí na vesnici vidí důkazy o pozitivních dopadech na velikost úrody při jejich použití. Svůj odpor opírají především o fakt, že je nepoužívali ani jejich předkové. Neuvědomují si však, že podmínky se s rostoucím počtem obyvatel a měnícím se klimatem dramaticky změnila a kdysi dobře fungující postupy již nemusí fungovat tak, jako fungovaly předtím. V plánu projektu Zemědělské mikropůjčky se přitom použití hnojiv i odolných odrůd rýže předpokládá. Při konfrontaci s pracovníky Maendelea pak tito farmáři (kteří na tvorbě plánu spolupracovali a odsouhlasili jej) nedokáží jejich nepoužití věrohodně vysvětlit

3.9. Časoprostor v Tanzanii

Jak bylo zmíněno již v úvodu, podle článku Bauera a Chytilové (2006) je dalším ze znaků africké populace a kultury odlišné vnímání času a jeho využití. Na Západě je čas vnímán jako drahocenný nástroj a podvědomí nám neustále říká, že bychom ho měli efektivně využívat. Za něčím se honíme a dosahujeme cílů, které jsme si stanovili. Myslíme především na budoucnost, a to nejen na tu naši, ale hlavně na budoucnost našich dětí. Čas v Tanzanii se oproti tomu našemu zastavil. Pro vysvětlení existuje mnoho dalších důvodů (např. chudoba, geografické podmínky, zdravotní situace), ale je to také povahou a odlišným myšlením místních lidí.

Lidé v Tanzanii myslí na minulost a na současnost, což se také projevuje v jejich „pracovním nasazení“ a využíváním zdrojů. Orientují se na aktuální spotřebu a i toto chování se pak odráží na úspěšnosti projektu, protože místní podléhají pokušení využít z půjčky maximum, ale ne pro svoji budoucnost, nýbrž pro okamžité obohacení. Stává se tak, že je část peněz využita v rozporu s plánem (který klade důraz na investice a zhodnocování peněz prostřednictvím zemědělství) ke spotřebě. Potenciál mikropůjčky trvale zlepšit živobytí jeho příjemce je tak (alespoň ze západního pohledu) částečně promrhán.

4. Závěr

V první části práce byla na základě stejnojmenného článku uvedena opomíjená heterogenita lidí v Africe, která je zásadní pro jakoukoliv další práci, jak s kulturami, tak s ekonomickými daty, z čehož dále vychází důležité poznatky do rozvojové spolupráce. Na světě existuje nesčetné množství kultur, které se navzájem přímo i nepřímo ovlivňují a prolínají, některé jsou méně, jiné více dominantní. Základem pro posuzování jiné kultury, než ve které sami žijeme, je snaha poznat a následně porozumět té odlišné.

Přestože se nezisková organizace Maendeleo snaží o co nejosobnější a nejupřímnější přístup k místním obyvatelům, setkává se během implementace projektu Zemědělské mikropůjčky s mnoha překážkami. Těmito „bariérami“ rychlejšího rozvoje společnosti a zvýšení životní úrovně obyvatel, jsou především chování, tradice a zvyky obyvatel v Tanzanii v okrsku Utengule/Usangu, kde organizace působí. Odlišná kultura a povaha Tanzanců přináší Maendeleu mnoho výzev, kterým musí při své práci čelit a na které se snaží flexibilně reagovat vylepšováním projektu ve prospěch místních obyvatel.

Zdroje:

BAUER, M. a J. CHYTILOVÁ. Opomíjená heterogenita lidí: Aneb Proč Afrika dlouhodobě neroste?. *IES Working paper 18/2006*. 2006, s. 23.

BENEDICT, Ruth. *Kulturní vzorce*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999. Capricorn, sv. 1. ISBN 8072032127.

CANCLINI. *Hybrid Cultures: Strategies for Entering and Leaving Modernity*. University of Minnesota Press, 2005, s. 293.

C.I.A. - The World Factbook: Africa: Tanzania. *Central Intelligence Agency: The World Factbook* [online]. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tz.html>

DRECHSLER, Denis. The future of African agriculture: Can smallholders be the answer?. In: *VOX: Research-based policy analysis and commentary from leading economists* [online]. 2011 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.voxeu.org/article/future-african-agriculture-can-smallholders-be-answer>

MAENDELEO. *Maendeleo* [online]. c2012 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.maendeleo.cz/>

MURPHY. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8085850532.

SCHLOSSAREK, Martin. Rurální chudoba ve východní Africe; případová studie tanzanského okrsku Utengule/Usangu [online]. 2012 [cit. 2014-02-01]. Diplomová práce. Dostupné z: <http://theses.cz/id/z7d8rl/>

SIROLLI. Chcete někomu pomoci? Zklopněte a poslouchejte. In: *TED: Ideas worth spreading* [online]. 2012 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: http://www.ted.com/talks/ernesto_sirolli_want_to_help_someone_shut_up_and_listen.html

THE WORLD BANK. Tanzania: Country at a glance. [online]. c2014 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/country/tanzania>